

De obsessief-compulsieve persoonlijkheidsstoornis

Alle oortjes naar

Johan is een 32-jarige software-tester die door zijn baas wordt geroemd om zijn nauwgezetheid. Hij wordt gewaardeerd door zijn collega's als een betrouwbare medewerker die zich soms wel wat star kan opstellen en moeite heeft met delegeren. Johan vindt het fijn om een eigen werkkamer te hebben, waar alle dingen hun vaste plek hebben. Met veel moeite heeft hij kunnen voorkomen dat hij in een kantoortuin met flexibele werkplekken terecht kwam. Op zijn werk gaat het verder eigenlijk prima. Maar sinds kort woont Johan samen met Simone.

Johan is dol op Simone, maar niet op haar rommel. Johan kan flink uit zijn plaat gaan als hij thuis komt en erachter komt dat allerlei spullen op een andere plek liggen. Dit leidt geregeld tot ruzie. Op sommige momenten kan Simone het wel waarderen dat haar vriend zo netjes is. Als het aan hem ligt, slingert er nooit wat rond en

staan alle kopjes strak opgesteld in de kast met alle oortjes naar rechts. Maar het komt steeds vaker voor dat ze oploopt tegen zijn dwangmatigheid en koppigheid. Ze voelt zich niet vrij meer in hun huis en is het zat alles op zijn manier te moeten doen. Ze stelt hem voor een ultimatum: als hij geen hulp zoekt voor zijn dwangmatigheid gaat ze bij hem weg.

Diagnose

Persoonlijkheidsstoornissen komen veel voor: ruim 1 op de 10 mensen heeft er een. Een persoonlijkheidsstoornis is een min of meer stabiel patroon van gedachten, gevoelens en gedrag dat afwijkt van wat binnen de cultuur als passend wordt ervaren, en bovendien lastig is voor de persoon zelf en de omgeving. Daarbij is het belangrijk dat dit al als jongvolwassene is ontstaan. Er worden maar liefst 10 verschillende persoonlijkheids-

stoornissen onderscheiden in de nu nog gebruikte classificatie van de DSM-IV, waarbij de obsessief-compulsieve persoonlijkheidsstoornis wat minder bekend is, maar relatief vaak voorkomt. Deze stoornis wordt gekenmerkt door behoefte aan orde, perfectionisme, starheid en koppigheid. Om het verwarrend te maken is er ook de zogenaamde obsessief-compulsieve stoornis (ook wel bekend onder de Engelse afkorting OCD). Het grote verschil is dat bij deze laatste stoornis de persoon sterk lijdt onder de dwanggedachten en -handelingen, terwijl iemand met de persoonlijkheidsstoornis juist een goed gevoel krijgt van de orde die hij creëert en in stand houdt. Dit kan lang goed gaan, zoals uit het voorbeeld van Johan blijkt. Het wordt pas een probleem als de omstandigheden om meer flexibiliteit vragen. Dit kan dan leiden tot veel angst en conflicten met anderen.

rechts

Behandeling

De obsessief-compulsieve persoonlijkheidsstoornis wordt met schematherapie (Schema Focused Therapy) behandeld. Schematherapie is een van de vormen van psychotherapie die ingezet kan worden voor de behandeling. Ons gedrag wordt bepaald door standaardovertuigingen die we van onszelf hebben. Dit wordt een schema genoemd en elk mens heeft veel van die schema's. In het geval van Johan kan het zijn dat een bestraffende ouder in zijn jeugd erg bepalend is geweest waardoor hij alles tot in perfectie wil uitvoeren. Het vermoeden is dat er bij de obsessief-compulsieve persoonlijkheidsstoornis ook een erfelijke component meespeelt omdat de behandeling moeilijker is dan bij andere persoonlijkheidsstoornissen.

De behandeling start met een intakegesprek en een aantal aanvullende gesprekken om de specifieke problemen in kaart te brengen. Johan zal moeten leren dat een mening van een ander ook waardevol kan zijn. Ook zal hij moeten beseffen dat zijn neiging zich te verliezen in details het werk langer laat duren dan noodzakelijk.

De therapie is erg intensief en start met twee sessies per week. Als de patiënt goed op weg is na 30 tot 40 weken kan de frequentie terug naar één keer per week. De patiënt zal buiten de sessies actief moeten wer-

ken aan het herkennen en vernieuwen van patronen.

Ook na de behandeling zal hij zich moeten blijven ontwikkelen. Aangeleerd gedrag laat zich moeilijk vervangen.

